ФИФІ ФЫМЫГЪЭПУД, ФИ ІЕЙ ФЫМЫГЪЭПЩКІУ

АДЫГЭ ПСАЛЪЭ

АДЫГСКОЕ СЛОВО

КЪБР-м И ПАРЛАМЕНТЫМРЭ ПРАВИТЕЛЬСТВЭМРЭ Я ГАЗЕТ
ГАЗЕТА ПАРЛАМЕНТА И ПРАВИТЕЛЬСТВА КБР

1924 ГЪЭМ И МЭКЪУАУЭГЪУЭ МАЗЭМ И 1 ЛЪАНДЭРЭ КЪЫДОКІ

№242 (21.650) ● 2009 гъэм дыгъэгъаэзэм (декабрым) и 23, бэрэжьей ● Тхьэмахуэм тхуэ къыдокІ ● И уасэр сомі 3-щ ● adyghe@mail.ru adyghepsale.ru

● Дыгъуасэ

Кавказым и щІалэгъуалэм я зэхуэсыпІэ КЪБР-м къыщызэрагъэпэщынкІэ хъунущ

Къэбэрдей-Балъкъэр Республикэм и Президент Къанокъуэ Арсен дыгъуасэ хэтащ УФ-м и Президентым и Администрацэм и Унафэщі Нарышкин Сергей Кремлым щыригъэкІуэкІа зэІущІэм. Абы щытепсэлъыхьащ щІалэгъуалэм теухуауэ Кавказ Іашхэрэм щагъэзащІэ Іуэхуэм.

КЪЭБЭРДЕЙ-Балъкъэрым зыхуэгбгъэдэн щымыІэ щІалэгъуалэ проект хьэлэмэт куэд щагъэзащІэ. Республикэм хъарзынэу щолажьэ ЩІалэгъуалэ правительствэмрэ КЪБР-м и Парламентым и деж щыІэ ЩІалэгъуалэ палатэмрэ. ИлъэситІ ныдэдэрэ республикэм и экономикэм папщІэ лэжьакІуэхэр гъэхъэзырынымкІэ президент программэм тету Іэщ1агъэлІхэр ирагъаджэ. 2009 гъэм и закъуэ республикэ бюджетым и ахъщэкІэ Европэм и еджапІэ нэхъыфІ дыдэхэм я щІэныгъэм щыхагъэхьуэну Іэщ1агъэлІ ныбжьыщІэ 40 ягъэкІуаеу. Аргуэру цІыхуи 100 кІыхьахауэ инджылызыбзэр кууэ ирагъэдж, дуней псом щыІэ бизнес еджапІэ нэхъыфІхэм щагъэтІысхьан папщІэ.

Мы зэманым КЪБР-м щагъэзащІэ «Куначество» проектыр тещІыхьащ Кавказым и лъэпкъхэм ижь-ижьыж лъандэрэ къадэгъуэгурыкІуэ хабзэхэмрэ зэхущытыкІэхэмрэ. Абы ипкъ иткІэ зы лъэпкъым щыщ щІалэхэр нэгъуэщІ лъэпкъхэм щыщ унагъуэхэм зэман пыухыкІакІэ щохьащІэ. Къанокъуэ Арсен зэрыжиІамкІэ, «лъэпкъхэр, динхэр зэгурыгъэІуэныжькІэ абы нэхъри нэхъ Іэмалыфі къэгупсысыгъуейщ».

Хабзэ хъуауэ, «Іуэху зезыхьэ Урысей» жылагъуэ зэгухэныгъэм щІыгъуу гъэ къэс «ЩІалэгъуалэ бизнес-школ» кьыззарагъэпэщ. Илъэсым щІыху 300-м нэблагъэ щыз1эбгъэкІа зэхьыхьэм КЪБР-м и еджапІэ нэхъыщхьэхэм щІэсэхэм я бизнес проектхэр щагъэлъагъуэ. Дызэрыт илъэсым и щэкІуэгъуэ маззм Налшык щекІуэкІащ щІалэгъуалэ хьэрычэт лэжьыгъэр кьыззарызэгъэпэщам теухуа Кавказ Ищхъэрэ зэІущІэ. Абы хъэрычэт Іэнатіэу щыныт зэгухэныгъэхэм я Іэмэкьлэ щІыкІэ ныбжьыщІэхэр, Ипщэ федеральнэ округым щыІэ республикитхум щыщ депутатхэр, къэрал къулыкъущІэхэр кърихьэлІащ. Зэ1ущІэр зыхэпльа Іуэхуэхэм ягъэ ирагъэдж. Псом хэмыдэу гъэщІагъэуэну екІуэкІащ «Эльбрусиадэ-2009» зэхуэсыІухуэр. Абы хиубыдэу Урысей Федерацэм и щІыналъэ 23-м я лІыкІуэхэр Іуащхьэмахуэ и щыгум дэкІащ. Мэкъуаугъэуэ маззм кьыззарагъэпэща «Студент гъатхэр - Кавказым» щІыналъэ зэхуаку фестивалым Ипщэ федеральнэ округым и щІыналъэу 9-м кьиКІа студент мин 12-м нэблагъэ хэтащ. Жэпуэгъуэ маззм ирагъэкІуэкІащ «Зэчиф1эхэм я зэкъуэтынигъэ-2009» дуней псо фестивалыр.

Апхуэдэ зэхьыхьэхэр щыхьэт техьауад, кьелыитІ КЪБР-м и Президент Къанокъуэ Арсен, Урысей Федерацэм и Президентым Федеральнэ Зэхуэсым Зэрызыхуигъэзам Кавказым и Щ1алэгъуалэм я лагерь кьызэгъэпэщыгъэхьуэ кьыззэрыхигъэщам иджыпсту икъуКІэ мыхьэнэзыгъэ зэрИІэм.

«Республикэм и щІыналъэм апхуэдэ лагерь дэ икъуКІэ ди гуапэу кьыщыззэдгъэпэщынущ. Унафэ къащтэмэ, а лагерыр тэмэму лэжьэн папщІэ ди деж зыри кьыщыдгъэнэнкъым», - жиІащ Къанокъуэ Арсен.

ХьэПЭ Марин.

● КЪБР-м и Парламентым и Президинымэ

Сымаджэхэмрэ дохутырхэмрэ къазэрыщыхъум тещІыхьауэ

КЪБР-м и Парламентым щызэхэтащ кризисым пэщІэтынымкІэ комиссиэм и зэІущІэ. Ар иригъэкІуэкІащ республикэм законхэр кьыдэзыгъэкІ и орган нэхъыщхьэм и Унафэщі Чеченов Ануар.

ЗЭІУЩІЭМ щытепсэлъыхьащ Къэбэрдей-Балъкъэр Республикэм и щІыхуэхэр хущІыхьэхэмкІэ кьызэрызэрагъэпэщым, апхуэдэу узынШагъэр хъумэным и ІэнатІэм щекІуэкІ лэжьыгъэр кьызэрыщыхъум теухуауэ Парламентым Лжьыгъэмкіэ, социальнэ политикэмкіэ, узынШагъэр хъумэнымкІ и комитетым и жэрдэмкІ медицинэ Іуэхущ1апІэхэм я лэжьакІуэхэмрэахэр зэІэзэщІыхуэхэмрэ зэрахущІыхьам кьрикІуаеэм.

Республикэм узынШагъэр хъумэнымкІэ и министр **Бицу Вадим** зэІущІэм зэрыщІжиІамкІэ, хущІыхьэкІэ кьызэгъэпэщыным и лъэныкъуэкІэ льготэ зиІэ щІыхуэхэр 21693-рэ мэхьу. Ахьышэм и пІэкІэ социальнэ Іуэхутхьбзэхэр хущІэнэ кьыхэзыхьахэр я нэхьыбапІэкІэ зыхуэныкъуэ хущІыхьэ льготэхэрщ. Абыхэм я узыфэхэм еІэзэным мылькушхэу токІуадэ. ХущІыхьэгъуэ псомкІи республикэр кьызэрагъэпэщын папщІэ, илъэсым кьрнубыдэу аукционхэр, сату зэпеуэхэр зэІуахуэ ирагъэкІуэкІащ. Абыхэм кьарикІуахэм ящкІ иткІэ, сом мелуаніі 157-рэ мин 216-рэ зыпэкІуэ кьэрал контрактэр ятхащ. Льготэ зиІэ сымаджэхэр хущІыхьэгъуэхэмкІэ кьызэрагъэпэщ икІи абыхэм йоІуэз медицинэм и Іуэхущ1апІэу 124-рэ, дохутыру 1141-рэ, аптекэ Іуэхущ1апІэу 31-рэ.

ИрагъэкІуэкІа къэпщытэныгъэхэм кьызэрагъэлъэгъуамкІэ, язныныкъуэ хущІыхьэгъуэхэр кьагъэшэнымкІэ, ахэр зыхуэдэ ІэнатІэм щІэныгъэ гъэбелджылыныжьмкІэ нныкъусаныгъэхэр щыІащ икІи а щхьэусыгъуэм кьыхэкІыу цІыхухэм и зэманым хущІыхьэхэр щаІэрыжьмыхьэ къэхьащ. Бахьсэн, Шэджэм районэм щыІэ язныныкъуэ медицинэ Іуэхущ1апІэхэм 2009 гъэм и яп1э мазищым кьрнубыдэу льготэ зиІэхэм хущІыхьэхэр хуатхыхакъым икІи абы тхьэусыхафэ куэд кьрикІуаеу. А псори кьалъытэри, комиссэм и зІущІэм кьыщыхалъхьащ хущІыхьэхэр кьагъэшэнымкІэ заявкхэр и зэманым зымыгъэхьэзыра лэжьакІуэхэр жэуапым ирапшэлІ1ну.

Кризисым пэщІэтынымкІэ комиссэм и зэІущІэм апхуэдэу щыхэпльащ хущІыхьэхэр зэрадо щ1ыпІэм я уасэхэм. Опт, розницэ сатУм хущІыхьэхэм я уасэхэр зэрагъэІуВым теухуа законодательствэр зэрыщагъэзащІэр, щІэх-щІэныгъэ кьапщытэ Къэбэрдей-Балъкъэр Республикэм и прокуратурэм, Узыншагъэр хъумэнымрэ социальнэ зыужьныгъэмрэ я ІэнатІэм кІэлъыплъынымкІэ федеральнэ кьулыкъущІапІэм и Управленэу КЪБР-м щыІэм я лэжьакІуэхэм. Абыхэм мыхьэмыщІагъэхэр республикэм и кьалэ, районым псоми кьыщыщІагъэщащ.

Къэпщытэныгъэхэм кьарикІуахэм ящкІ иткІэ, Къэбэрдей-Балъкъэр Республикэм и прокуратурэм административнэ кьуанШагъэхэр зэралажьам теухуа Іуэхуу 21-рэ кьызэІуихащ, аптекэ Іуэхущ1апІэ 12-м я унафэщІхэм хабзэм зэребжьуар ягъэзэкІуужыну яхунгъэщащ. УзынШагъэр хъумэнымрэ социальнэ зыужьныгъэмрэ я ІэнатІэм кІэлъыплъынымкІ федеральнэ кьулыкъущІапІэм и Управленэу КЪБР-м щыІэм я лэжьакІуэхэм. Абыхэм мыхьэмыщІагъэхэр республикэм и кьалэ, районым псоми кьыщыщІагъэщащ.

Къэпщытэныгъэхэм кьарикІуахэм ящкІ иткІэ, Къэбэрдей-Балъкъэр Республикэм и прокуратурэм административнэ кьуанШагъэхэр зэралажьам теухуа Іуэхуу 21-рэ кьызэІуихащ, аптекэ Іуэхущ1апІэ 12-м я унафэщІхэм хабзэм зэребжьуар ягъэзэкІуужыну яхунгъэщащ. УзынШагъэр хъумэнымрэ социальнэ зыужьныгъэмрэ я ІэнатІэм кІэлъыплъынымкІ федеральнэ кьулыкъущІапІэм и Управленэу КЪБР-м щыІэм я лэжьакІуэхэм. Абыхэм мыхьэмыщІагъэхэр республикэм и кьалэ, районым псоми кьыщыщІагъэщащ.

Кьэпщытэныгъэхэм кьарикІуахэм ящкІ иткІэ, Къэбэрдей-Балъкъэр Республикэм и прокуратурэм,

● КъБР-м и Президентым кьыхуатххэм ящыщ

Нэхъ къабзэ хъун папщIэ

Сэ сегъэпIейтей ди республикэм къабзагъэ и лъэныкъуэкIэ и Iуэхур зытетым. Къэбэрдей-Балъкъэрым щагъэмащIэ мыхъуну пIэрэ пэнэнкIий идэпIэхэр?

Балькъэр А.

Жэуап ирет Къэбэрдей-Балькъэр Республикэм и Правительствэм и УнафэщIым и апэ къудзэз **Тхьэзэпльыж Мурат**:

- Къэбэрдей-Балькъэр Республикэм Дыкъэзыкуэрреихь дунейр хьумэнымрэ щIыуэпсыр къэгъэсэбэпыныжмкIэ и министерствэм иубзыхуэу КъБР-м и щIыналъэм щыщу кIэрыкIэжрыкIу идэпIэхэм нухэка и щIыпIэхэр. Абы къыдигъэкIа унафэм хэтщ пхъэнкIийр щхьэхуэу зэхуэхьэсын, абы хэм елэжьн папщIэ зэфIэгъэкIыпхъэхэр. 2010 гъэм Аруан куейм щаухэнрыщ къэрыкуфбжэрыкуэхэм щелэжьыну завод. Абы зы илъэсым тонн минищ кьиущтэфынущ. НэгъуэщI щIыпIэхэмэ къыщыдзэIуахынщ апхуэдэ Iуэхуэ щIапIэхэзу щы. Аизэр иджырей зэманым сыт и лъэныкъуэкIи езэгъынущ.

Мыгугъу ягъэхъэзырынщ «Къэбэрдей-Балъкъэр Республикэм и социальнэ, инженер инфраструктурэм и Iуэхуэ» программэр, къабзагъэм теухуауэ ди щIыналъэм дежкIэ мыхьэнэшхуэ зиIэнур.

КъБР-м и Президентымрэ Правительствэмрэ я пресс-Iуэхущ1апIэ.

Сымаджэхэмрэ дохутырхэмрэ къазэрыщыхъум тещIыхьауэ

(КIуэхур. Пэщдзэр 1-нэ нап.).

Кризисым пщIэтынымкIэ Къэбэрдей-Балъкъэр Республикэм и Парламентым и дежи щыIэ комиссэм и лэжьыгъэм хиубыдэу, 2009 гъэм и жэпуэгъуэ мазэм КъБР-м и кьалэ округэхэмэ муниципальнэ районхэмэ щагъэжIуэкIащ узынщагъэр хьумэныр кьызэрыгъэпэщар къазэрыщыхъум теухуауэ медицинэ и лэжьакIуэхэмрэ ахэр зэIэзэ щIыхуэхэмрэ анкетэхэр кьагъэсэбэпурэ яхэущIыхьыныр. Ар теухуауэ щытащ иджыпсту щыIэ ныкъуэныгъэхэр гъэкIуэдынымкIэ лэжьыпхъэхэр убзыхуэным, абыхъм закон яхуэхэлъхьным.

«Шыхулъагъуэм» и лъагъуэр

ТхакIуэ ныбжьыщIэхэм я литературэ хасэр илъэс тIощI ирокъу

«Шыхулъагъуэ» литературэ хасэм къебгэгъащ КъБР-м и цIыхубэ усакIуэ ЩоджэнцIыкIу Iэдэмрэ КъБР-м и цIыхубэ тхакIуэ Щэджыхьащ Хьэмыщэрэ.

Сурэтыр 1991 гъэм трахащ.

Къэралым псэукIэхъуэжищIу, укIыти шыни зымыщIэ зэрыпхъуакIуэхэм псори зэраIъэфэлIэжу, хьэлэлу лажьэ, псэу цIыхур щытыкIэ гугъум щихуэм, Абазокъуэ Къантемыр, МахуэлI Нарзан, ЛIуп Адлъэн, Нэрэрэн Аринэ, Къэгъэзэж Людэ, нэгъуэщIхэми нэхъ мыхьэнэ зиIэу къалъытэ Iуэху пэрыхьэжащ, зэгуэр тхэуэ щыщытари ящIыгъупщэжауэ.

А зи гугъу тщIахэм я махуэр зэкIэ къахуэмыкIуауэ, нэхъ къызэтенауэ къыпфIэщIынуми, художественнэ литературэм пымыщIа лэжьыгъэм я зэманыр зэрыщыту трагъэкIуадэ ди усакIуэ къарзыщэхэуэ Дъостэн Музэрэ ГъущIо Зарифэ. Куэд щIащ а тIум я усэщIэ - тхылъащэм Нэрэрэн Ариненэ ЩыцыкI Латмири и иужьрей тхы- лъыр къыщыдэкIар ящыгъупщэжащ, щыплъагъужыркъым абы и Iэдакъэщ1экI газетхэмрэ журналхэмрэ.

Тхэн щIэзыдзагъащIэу куэд мы зэманми къокIуалIэ «Шыхулъагъуэм». Налшык и закъуэкъым, республикэм районыбгъуэ щIыи, а нэхъ пхыдзауи щIыи, аэрэ къызидимыкI. Псори я ныбжьклэ зэхуэдэкъым, пенсэм щыIэ нэгъунэ къыщыгъхыхъэ къохуу. Зыми жетIэркъым: «Уэ уи ныбжьыр хэкIуэтащ, дыбдэлэжьэнукъым!» Зэщхькъым а псор я IэщIагъэкIи зыпэрыт IэнатIэкIи. ЕджакIуи, егъэджакIуи, шоферы, прокуратурэм и лэжьакIуи, журналисти, къулыкъущIи диIэхэщ. Ауэ а псори зым зэхуэдэ ещIыж - литературэр фIыуэ зэрапхъуэм, езыхэми абы зыгуэр щащIэну я нэр къызэрыхуикIым. Ар гуапэ пщымыхъуу къанэркъым.

Мазэ къэс - етIуанэ бэрэжьейм

МАЗЭМ и ипэ бэрэжьейр благъэкIри, етIуанэм сыхьэтыр 15-м Налшык Печатным и унэм щызэхуос «Шыхулъагъуэм» хэтхэр.

Хуабжу пIейтейхэу, къахуэмыгъэсу зыпэплъа зэIущIэм щыщтэжа щыкIэу, къэкIуалIэ ахэр я зэхуэсыгъуэ къэс. Ар икIи гъэщIэгъуэнкъым: дэтхэнэзри йогупсыс иужьрей я зэхыхьэм лъандэрэ и гур, и псэр хилъхьэу итха и тхыгъэхэр къаIэрыщыхъунум, хужаIэнухэм.

Зы зэхуэсыгъуи къанэркъым кърахьэлIа псоми дахэмыплъэу. ИкIи мыр хъуащ, мыдрейр хъуакъым, жытIэу, абдежым щыдухыркъым. Псалъэ, псалъэуха зырызыххэу тхыгъэхэр зэпкърыдох, и гуурри и цIынэри сэтей къэтщIу. Ди пащхьэ кърахьэ тхыгъэр художественнэ литературэ мыхъуауэ къэтлъытамэ, абы и щхьэусыгъуэм, и дагъуэм ар зытхар щыгъуазэ дощI. А лэжьыгъэм хэтщ зэIущIэм кърихьэлIа псори.

Мыращ зэхуэсым зэредгъажьэрэ дытемыкIыу дызытет хабзэр: псом ипэрауэ, итхам кьыдогъэджэж езы зытхар. Абы дэтхэнэри гупсэхуу едэIуа пэтми, а зэхихар «Шыхулъагъуэм» хэтхэм езыхэм я нэм «зэ щIагъэкIыж» - кьоджэж аргуэру. ИтIанэщ тепсэлъыхьыр кьуэдкIэ къыщопль дэтхэнэ тхыгъэми: зытеухуам, и купщIэм, и бзэм, усэуи рассказуи ирехъуи, зэрытха жанр лЭужьыгъуэм и хабзэхэр гъэзэщIа зэрыхъуар зыхуэдэм...

А щIыкIэм тету, зэIущIэм кърихьэлIа дэтхэнэри мыбдежым икIи редакторщ, икIи корректорщ, икIи критикщ, ныкъуасныгъэ гуэрым гу лъатамэ, къызэрополъи мы дунейм темыту, хуэчых лъэпкъ зым и дежи Iуэхум къыщыхамыгъэхьэрэ пэжыр утыку къащIыну хьэзыпу. Апхуэдэу тегъэчыныхьауэ, ткIийуэ хэпльэр зыуэ, тIууэ щыщымыткIэ, зыгуэрым гу лытэнкъэ, щ ы у а г ъ э , зэрIэмыхьанигъэ щыIэмэ? НтIэ, мис а псори зытхам ирагъэлъагъужу, игъэзэкIуэжа нэужьщ художественнэ тхыгъэхэр утыку щрахьэр - газетхэм, журналхэм, тхылъ тедзапIэхэм щынэсыр.

Иджы а езы «тедзэн» жыхуэтIэм теухуауэ. Тхэн щIэзыдзагъащIэхэм я дежкIэ икъукIэ мыхьэнэхуэ иIэщ и тхыгъэхэр хутрадзэным. Зытхам газетым е журналым и тхыгъэр щилъагъужмэ, абы сыт хуэдэ жэрдэм къыхилъхьэрэ ныбжьыщIэм, адэкIи тхэн, литературэм хыхьэн я лъэныкъуэкIэ! Тхьэр арэзы къахухъу, ар къагурыIуэу, дэнэкIи ди тхыгъэхэр зыхарэнэу щытрадзэ, ныбжьыщIэхэр ягъэгушхуэу псалъэ гуапэхэр къыщыхужаIэ. Газетхэми журналхэми «Шыхулъагъуэм» хэтхэм я тхыгъэхэр е езыхэм тепсэлъыхь статьяхэр щIэх-щIэхыурэ кьытохуэ.

Я фIыщIэр гъэкIуэдын хуейкъым тхэн щIэзыдзагъащIэхэм сыт щыгъуи гулъытэ нэс къахуэхъущ, абыхэм я тхыгъэ яхуэтхьхэм зезыгъэлIалIэ, тезыдзэ «Адыгэ псалъэ» газетым и лэжьакIуэхэм. Псоми хуэмыдэжу, Щхьэщэмыщ1 Иэз. Иэз «Советская молодежь» газетым хэту кьыдэкI «Псынэ» напэкIуэцIри куэд щIауэ егъэхьэзыр. Аращ ди щIалэхэмрэ хъыджэбзхэмрэ я усэхэмрэ рассказхэмрэ псом япэ зрахьэлIэри къахутезыдзэри. Ар Iуэхутхьэбзэшхуэщ, къызыгурыIуэм, и дежкIэ, пщIэи зиIэщ. Зы тхакIуи усакIуи щыIэу къыщIэкIыныкъым зи япэ тэыгъэр зытрадзамрэ ар абы хутезыдзауэ щытамрэ игъащIэ псокIэ щыгъупщIэу. Апхуэдэу нобэ зи япэ лъэбакъуэр ди лъэпкъ литературэм щызыч ныбжьыщIэхэм я гум фIыкIэ къызэринэжьнум шэч хэлъкъым мы газетри езы Изи.

Тхьэр арэзы къахухъу «Iуащхьэмахуэ» журналым и редакцэм щыIэ ди тхакIуэ нэхъыжьхэмэ. Абыхэм къыдэкIыгъуэ куэд благъэкIыркъым «Шыхулъагъуэм» ираха тхыгъэхэр трамыдзэу. Апхуэдэу усакIуэ Iэзэ, «Нур» журналым и лэжьакIуэ Сонэ Абдулчэрими ныбжьыщIэхэм я гум фIыкIэ къызэринэжьнум шэч хэлъкъым мы газетри езы Изи.

Тхьэр арэзы къахухъу «Iуащхьэмахуэ» журналым и редакцэм щыIэ ди тхакIуэ нэхъыжьхэмэ. Абыхэм къыдэкIыгъуэ куэд благъэкIыркъым «Шыхулъагъуэм» ираха тхыгъэхэр трамыдзэу. Апхуэдэу усакIуэ Iэзэ, «Нур» журналым и лэжьакIуэ Сонэ Абдулчэрими ныбжьыщIэхэм я сабий рассказхэр, усэхэр Iэмал зэрIэкIэ нэхъыбэу тридзаэуэ, ахэр арегъэхьэх щIыкIухэм яхуэтхэным, сабий литературэм зэрыхишэным хущIокIу.

Абыхэм нэмыщIкIэ къэгъэлъэгъуапхъэу щыщIэкIынущ адыгэбзэкIэ тхэ ди литературэ щIэблэм я Iэдакъэщ1экIэр, хуэдэ дыдэрэ мыхъуми, урыгубзэкIэ тхуэзэщIэдзэкI, тхутезыдзэу, зи щIэджыкIакIуэхэр щыгъуазэ тхуэзыщI «Литературная Кабардино-Балкария» журналымрэ дэр пащIэ псалъэ гуапэхэр зэм-зэмкIэрэ тезыдзэ «Кабардино-Балкарская правда» газетымрэ я редакцэхэм щылажьхэмми щытхъу зэрахуэфащэр.

ЦIыхум есыкIэ ищIэн щхьэкIэ, псым хыхьэн хуейщ. А зи гугъу тщIахэм я фIыщIэкIэ литературэм нэхъ хэша мэху «Шыхулъагъуэ» зэгухьэныгъэм нэхъ къыкэжэпхъыкIахэр.

ЕджапIэ лIэужьыгъуэщIэу къалъытэ

ТАЛАНТ уиIэуи тщIынщи, аркъудеймкIэ Iуэхур зэфIэкIыркъым. Талантри къызэрыбгъэсэфэщ, цIыхум къыдекIуэкI дэтхэнэ Iэмэпсымэми хуэдэу. Комбайн уиIэкIэ сыт и пэрмэн,ар умыгъэлажьэу уи гъэ мэшыр губгъэм икIуэдэжмэ? Мис, псалъэм папщIэ, нобэ сурэтыщIу диIэри абыхэм я зэфIэкIыр здынэсри долъагъу - дуней псом щызэлъащIысащ я Iэдакъэщ1экIхэмрэ я щытхъумрэ. Ауэ щыхъукIи, къызэдэнэкIа лIэщIыгъуэм икуэкэм дыкъэсыху дэ диIакъым сурэтыщIи сурэт искусти. Ло, адыгэр зэрыпсэуа адрей зэман къомым зы цIыху яхэмытауэ ара сурэт щIынымкIэ зэчий гуэр зыбгъэдэлъ? Яхэташ, дауи, къахуэгъэсэбэпакъым - яIакъым Iэмал. Абы къыхэкIыуи езы дыдэхэм ямыщIэхэнкIи хъунут а зэчийр зэра- Iэщ.

А псор щIыжыСIэраци, талант уиIэкIэ зэфIэкIыркъым, щIэ щIэткъым узыщыгъуазэу, пщIэуэ щытын хуей жыхуэпIэм. Литературэр къызыхэхъукI зэманым и гъуджэщ. Псом япэрауэ, фIыуэ пщIэн хуейщ уэ езыр укъызыхэкIа лъэпкъым и бзэр, къыдекIуэкI хабзэхэр, и блэкIар, и нобэр... Абыхэм теухауэ ныбжьыщIэхэм «Шыхулъагъуэм» щагъуэт гулъытэм и лъэныкъуэкIэ укъыщыпсалъэмэ, зэрыщыIа илъэс тIощIым ар зыми емыщхь, еджапIэ IэужьыгъуэщIэ хуэдэу хуауэ жыпIэ хъунущ. Республикэм зы нэгъущI еджапIэ иту къыщIэкIынкъым мыбы хуэдэу тегъэчыныхьыпауэ художественнэ литературэм и лъэныкъуэ псоми щытепсэлъыхь, абы и Iэмалхэр къыщыпщIэн, бзэр, хабзэр, нэгъэущI куэдми и гугъу щащI.

Дауи, дэ жыпIэркъым а псор ди закъуэ зэфIэдгъэкI гъэжьыгъэу, фIыщIэр зейри дэрауэ. Зэхуэсыгъуэ куэд къанэркъым «Шыхулъагъуэм» и лэжьыгъэм, искусствэм и цIыху пэрытхэр, лъэпкъ тхыдэм, хабзэм, бзэм зи гъащIэр теухуауэ псэу, лажьэ щIэныгъэлIхэр, тхакIуэхэр къедмыгъэбгагъуэу, я дерсхэм ныбжьыщIэхэр щIэдмыгъэдэIуу.

Апхуэдэу ди щIалэхэмрэ хъыджэбзхэмрэ куэд къыщащIащ скульптор цIэрыIуэ, пщIэ, щIыхь зиIэ нэхъыжьыфI ТхъэкIумашэ Михаил, зи уэрэд дахэхэмкIэ цIыхухэм фIыуэ ялъэтауа композиторхэу Молэ Владимир, Жырыкъ Заур, ХьэIуп Джэбрэил, артист цIэрыIуэ, Щоджэнцыкlу Алий и цIэр зезыхь Къэбэрдей къэрал драмэ театрым и режиссер нэхъыщхьэ Шыбзыхъуэ Басир, герантолог, узынщагъэм теухауауэ зи псалъэ щхьэпэхэр куэд щIауэ радиокIэ зэхэтх Къуэщ1ысокъуэ Александр, тIшынаеу Iэзэ Къуэдз Iэбубэчыр, нэгъуэщIхэми я дежь.

А кьедгъэблагъэхэми я закъуэкъым дэ дызыIущIэри зи псалъэ щхьэпэ зэхэтхри. Дэ езыхэри куэдрэ дахуокIуэ республикэм и щэнхабзэм и Iэнатlэ зэмылIэужьыгъуэхэм пэрыт цIыху цIэрыIуэхэм, еджапIэ нэхъыщхьэхэм, школхэм я егъэджакIуэхэм. Псалъэм папщIэ, «Шыхулъагъуэр» зэхъым, тIэукъым зэрахуеблэгъар КъБКъУм, Налшык и ЩIалэгъуалэ библиотекэм, Щхьэлыкъуэ курыт еджапIэм, нэгъуэщIхэми. Ныбжьыщ1эхэр я зэдэщыIэхэм я усэхэм, рассказ кIэщIхэм къыщоджэ, нэхъыжьхъэ я псалъэ щхьэпэхэр щызэхах, ямыщIэ куэд къыщащIэ.

Ди литературэ хасэм къекIуалIэхэр жыджэру хэтэщ щIалэхэмрэ хъыджэбзхэмрэ республикэм къыщыдах жылагъуэ Iуэхухэм, хабзэ яхуэхъуауэ, махуэщхуэхэр зэщIыгъуэ ягъэлъапIэ, я хущIыхьэгъуэ зэманри щIэщхьэхъуэ, нэгъэшъжьу къызэрагъэпIэщ. Мы гъэм аахэр зыплъыхьакIуэ кIуащ Гуэл щхъуантIэхэм, Щэджэм псыкъелъэхэм, Хущыджэр и псыхущхъуэм, къуажэм и щIыпIэ дахэхэр зрагъэлъагъуащ. Щэч хэлъхъэм аахэр псори тхакIуэ ныбжьыщIэхэм сэбэп къаазэрыуэхъунум гъащIэр, дунейр нэхъыфIу къащIэныкIэ, я зэхэщIыкIым зиужьынымкIэ.

«Фабрика звезд» жызыIэхэм нэхъей, «Шыхулъагъуэр» тхакIуэхэмрэ усакIуэхэмрэ къыщыщIыгIуэкI кIыщкъым (дэ ар апхуэдэу ди гугъэу ягъэIуу, зыгуэрхэм зыгуэрхэр кьытухужаIэми!). Алыхым цIыхум езым зыгуэр къыхилъхьауэ хэмылъмэ, уэ абы къарууэ, гугъуехьу сыт хуэдизи тегъэкIуади, зыми зыри къикIынукъым. Ауэ жылэм я нэхъыфIри мэкIуэд, абы зыужьынигъэ имыгъэтмэ - а «зыгуэр» къызыхилъхьам дэIэпыкъун хуейщ. Мис араш дэ тщIэри.

Ди деж къекIуалIэхэм я тхыгъэхэр художественнэ литературэ нэс хъуным и закъуэкъым, ди нэIэ тедгъэтщ езы ныбжьыщIэхэр тэмэму еджа, гъащIэм хэша зэрыхуэ щIыкIэми, зэрытлъэкIи дадоIэпыкъу. Зэрыгуры Iуэгъуэщи, «Шыхулъагъуэм» абыхэм бзэр, литературэр фIыуэ ялъагъуэ зыкъащIащ. Ахэращ IэщIагъэ, лэжьыгъэ яхуэхъуи. Ди деж къыщежьэхэращ мы зэманым нэхъыбзу лъэпкъ хабзэм, бзэм, литературэм я IэнатIэхэм пэрытхэр - газетхэм, журналхэм, радиом, телевиденэм, тхылъ тедзапIэхэм щолажьэ, школхэм, IэщIагъэ щызрагъэгъуэт курыт еджапIэхэм, еджапIэ нэхъыщхьэхэм адыгэбзэмрэ литературэмрэ щрагъэдж. Абыхэм я нэхъыбэм зи я лэжьапIэхэр къыщыхахьи дадэIэпыкъащ, е а лэжьапIэхэр ягъэувын папщIэ дакъыщхьэщыпсэлъыкIащ.

Къудамэщ1эр тутыку къьохьэ

ШЫХУЛЪАГЪУЭМ хэтхэм дащоугуъ ди адыгэ литературэм зы къудамэщIэу къыхэувэну. Аращ абыхэм я усэхэмрэ рассказхэмрэ зэрыт тхылъ мы гъэм кьыдэдгъэкIам «Къудамэщ1э» щIыфIэтщар, ар яфIэмытэмэмыщэу псэльа щыIами, дукъуэдийуэ. Мыбы я тхыгъэ ихуащ литературэ хасэм хэтхэм зи творчествэкIэ нэхъ кьахэзэхэпхъыкIахэу Къуэныкъуей Альберт, Жэмбэч Рабия, Нартокъуэ Анжеллэ, Къанныкъуэ Анфисэ, Къуэщ1ысокъуэ Марьянэ, Къэзан-Гъыдэ ФатIимэт, КIарэ Альбинэ, Щомахуэ Залинэ, Гугъуэт Заремэ, Хъуэхэ Жаннэ, Бэрбэч Аслъэнджэрий сымэ я усэхэзэрэ рассказхэмрэ.

Дызэрымыгугъауэ тыншу икIи псынщIэу дунейм кьытехьащ «Къудамэщ1эр». Гуапэщ, IуэхуэзэфIэкIщ, лэжьыгъэ къыбдаIыгъмэ. А тхылъыр кьыдэдгъэкIыну щыжьытIэм, «Эльбрус» тхылъ тедзапIэм и унафэщI Ацкъан Руслан псалъэ къыхигъэкIакIым, екIуу Iуэщ1эрэщIауэ, тхылъымпIэфIми тедзауэ кьытхудигъэкIащ. КьыдэкIа тхылъыр утыку итхьэн щыхъуэми, абыкIэ дызыбгъэдигъэхьауэ зы цIыхум дыкьигъэщIэхьуакъым. Республикэм Щэнхабзэмкlэ, ХъыбарегъащIэ IэнатIэхэмкIэ, цIыхубэ зэгухьэныгъэхэм ядэлэжьэныгъэ щIалэгъуалэм я Iуэхухэмкlэ и министерствэхэр, Профсоюзхэм я федерацэм и советыр зэхьыхьэри, Iэтауэ кьытхуэзэрагъэпэщащ. Абыи кьыщымыувыIэу, ныбжьыщIэхэр щытхъу тхылъхэмкIэ, зэхэщIыкIым зиужьынымкIэ.

Апхуэдэу фIыщIэ яхуэфащэщ Щоджэнцыкlу Алий и цIэр зезыхъэ ди лъэпкъ драмтеатрым и лэжьакIуэхэми. Абыхэм «Шыхулъагъуэм» хэтхэм куэд щIауэ пыщIэныгъэ кьыхуаIэщ. Ди зэIущIэхэм кьрихьэлIэм и мызакъуэу, я спектаклхэми драгъэблагъэ. Абыхэми я театрыр а махуэм дэ хуит кьытхуащIа кьудейкъым, утыкур тхуагъэщIэращIэри, нэгъуэщI дызыхуеинухэмкIи кьыдэдэпыкъуащ. Ди зэхьыхэр апхуэдэу дахэ, гукъинэж хъунутэкъым, адыгэ театрым и дежгуакIуэ нэхъыфIхэм ящыщ КIэхуамахуэ ФатIимэ тхуримыгъэкIуэкIатэмэ.

Ныбжьыщ1эхэм я дежкIэ куэд и уасэщ нэхъыжьым и псалъэр. Тхьэр арэзы кьыхухъу усакIуэ Уэрэзей Афлик. ТхакIуэхэм ящыщу аращ «Къудамэщ1эм» эзкIэ гу лъызытар. «Адыгэ псалъэ» газетым кьытехуащ Афлик и «Ирегъагъэ кьудамэщ1эр!» тхыгъэр. Тхылъым ихуа усэ, рассказ псоми яльэIэсыну мыбдежым абы Iэмал щимыIами, тхэн щIэзыдзагъащIэхэм псалъэ гуапэ яхужиIащ.

Дыщогугъ ди лъэпкъ литературэм кьыхьыхь щIалэгъуалэм дяпэкIи апхуэдэ гулъытэ зигъэтыну, езыхэми, я къарур я фIэщ хуэжауэ, тхыгъэщIэхэмкIэ дагъэгуфIэну, икъукIэ кьыхуэныкъуэ ди лъэпкъ литературэ ахэр зыхьыхьэм лъапэ махуэ хачэну.

ХЬЭХ Сэфарбий,
«Шыхулъагъуэр» литературэ хасэм и унафэщI.

Литературэ хасэм и лэжьыгъэр тхакIуэ цIэрыIуэ Хьэх Сэфарбий ирегъэкIуэкI. *2007 гъэ*

Нобэ «Шыхулъагъуэм» къекIуалIэ гупым Хьэх Сэфарбий я гъусэу фэеплъ сурэт зытрагъахащ. *Сурэтыр* **КЪАРЕИ Элинэ** *трихащ.*

АДЫГЭ ПСАЛЪЭ

Сыт хуэдэ дыззрыпсалъэ, дыззрытхэ бзэр?

● Лъэпкъ Іуэку

Дыгъэгъазэм и 17-м «Адыгэ псалъэ» газетым Къардэнгъуцэ Зырамыку и цІэр зезыхъэ и хьэщІэщым щызэхэтащ КЪБР-м и Журналистхэм я союзым и правленэм кызэрагъэпэща зэІущІэ. Ар теухуат дыззрыпсалъэ, дыззрытхэ адыгэбзэр зыхуэдэ и правленэм.

ЗэІущІэм хэтащ КЪБР-м и Журналистхэм я союзым и правленэм и унафэщІ Мэзыхьэ Борис, «Адыгэ псалъэ» газетым и редактор нэхъыщхьэ, Къэрэдей Адыгэ Хасэм и тхьэмадэ Хьэфыщ Мухьэмэд, КЪБР-м и Іэкіуэ эм я союзым кыбогъэзэжыну Хьэх Сэфарбийр» Уэрэзей Афликэр, Гуманитар къэхутныгъэ хэмкІэ Къэбардей-Балькъэр щІэныгъэ институтым и лэ жьакІуэхэу, щІэныгъэхэм я докторхэу Гъут Іэрэм, Пымыжь Хьэмыщ, Бищо Борис сымэ, щІущІэмахуэ» Жуковскэм ыцІэ зыхьа и секретарь Джэрджэ Арсен, Къэбэрдей-Балькъэр радиом и обозреватель БжэныкІэ Мухьэб, район газетхэм я дыкІуэхэр, «Щыхуьдгъуэ» литературэ хасэм екІуалІэ ныбжьыщІэхэр.

ЗэІущІэр къыщызэІуихьи Мэзыхьэ Борис жиІащ адыгэбзэр хьума хъунымкІэ, ар нэхъ кьуелі щынымкІэ КЪБР-м Егъэджэныгъэмрэ щІэныгъэмкІэ и министерствэм, телевидензэм, радиом, газетхэм лэжьыгъэшхэу я пщэ кызэрыдыхьуэр, апхуэдэуи цІыхубзэм яІуриІ бзэр зыхуэдэнчр куэдкІэ абыхьэм ельытауэ зэрыщытыр.

Ящэу псалъэ зрата **Бищо Борис**, кызыхитащиці кучей газетхэм адыгабзэ напэкІуэцІкэр зэрапэр Іуэхугъуэфу зэрыщытыр, зэрыщъхьэпэр. «АУэ абыхьэм кьедкэр зэ ящ ныбжь хэкІуэтахэрщ, щІалэгъуалэр, дг жагъуэ зэрыхьэнщи, гузет хуейкьым. НыбжьыщІэхэр абыкІи бгъэкъуэнщэфынымкъ: зыхуей псори интернетым къыща-гъуэт. Урысыбзэм ирипса-лъэр зэрынэхьыбэм хуэдэу, щІэныгъэлІэкэр ирогузавэ: «Бзэр тэмэму щІалэгъуалэм ящІэжькъым, ар зэкІуэд, зэІэохъ», - жиІэри. Ахэр апхуэдизу щыуагъэкъым, ар зэкІуэд, зэІэохъ», - жиІэри. Ахэр апхуэдизу щыуагъэкъым ар зыбгъэкІуэдыжьыр.

Пэж дыдэу ди бзэр кыдегуэ нобэрей ІэщІэм, дэнэ лъэныкъуэкІи ар къыщрагъэкІу эт. ХэкІыпІэхэр кьэдгъуэту ди бзэр нэхъыбэрэ зэрыдгъэлІэжьэным, щІэблэм зэрыдзэкъебхьным нужь дитын хуейщ.

ХьыбарегъащІэ Іэнатіэхэм яІуриІь бзэр зыхуэдэмкІэ къэдгъэззэжмэ, сэ сызэджа газетхэм дзэгъуэр мащІэу ящІ. КІуэ дзы къэплъыхьуэмэ, къызыхуумыгъуэтын щыІэкъым, ауэ, зэрыщытку кьапщтэмэ, адыгабзэ напэкІуэцІкэр зыгъэхьэзырхэр я кьалэнымпольщэ. Сэ нэхъ сызыгъэгъэзавэр телевидензращ. Газетым, дауэ щымытми, тхыгъэр агъэзыгъэзыра нэужь, кьоІуэ. Пэжщ, бзэм кьыхэдгъэхьэжь псалъэхэр щызэхэтхэм щІыпІэ, ар щІыхуэхэм кьыщамыщти щымыІэ. Ирипсалъэ щІэІэу «Адыгэ псалъэм», КЪБР-м Егъэджэныгъэмрэ щІэныгъэмкІэ и министерствэм, Къэбэрдей, Дунейпсо зэпеуэ зэрыгъэжьІуэкІи, дызэрыщыІэ школхэм щеджэ сабийхэм я процент 90-м газетым адыгэбзэм кьыхигъэхьэжа псалъэхэр кьагъэсэбэп.

Адэжь Хьэфыщ Іэм и гугъу ищІащ «Си бзэ - си псэ, си дуней» зэпеуэр Къэрэшей-Шэрджэсми зэрыщекІуэкІым, ильэс дызытекъэм Адыгэ Республикэри абы кызэрыхьхьэнум, «Адыгэ щыпсэу хамэ къэралхэм зэпеуэм зыщегъэубгъуным мыкъэнэ иІэу кьэслыитэркыым, - кьыхигъэщащ Мухьэмэд, - сыт щхьэкІэ жьыпІэмэ я анэдэлхубзэр щаджкІэ Иорданымрэ Израильмрэ я закъуэщ. Израильым зэпеуэр щебгъэкІуэдыжынумэ, абыхьэм я бзэр щапсыгъ-абазэхэр диалектым нэхъ тещыхьащи, ящрауэ, бзэм ящІэрыгъэ зыхьэнчр хуейщ. Иорданым и гугъу пщІымэ, Кавказым икІауэ егъэджакІуэ зыбжанэ щыІэщи, абыхьэм ирагъажэ адыгэбзэм зыри и мыхьэнкъым. КъэнпщтакъУ гуп е хьэщІэ яхуеблэгъамэ, гукІэ зыгуэр сабийхэм зрагъащІэри, ар жаІэж. Абы ящхьэ щыІэ зыгуэрэ щІэупщІэмэ, жэуап кьуатыжьыфырыкым. КьимыдэкІи, иджыблагъэ Дунейпсо Адыгэ Хасэм и гъэзэщІакІуэ гупыр Анкара Лъэпкъ, «КАФФЕДЕ» зэгугъэныгъэм и IV Конгрессым и лэжьыгъэм дыхэтащ. Тырыр и Адыгэ Хасэу 86-рэ щыІэмкІэ, жэуап кьуатыр программэрэ уставымкІэ хэкум кьэзыгъэзэжьыну жызыІэр, адрей 18-р адэжь щыІэмкІэ кьэжьыну хуей. Ар ахэрэ бзэм и жылпхьэхэм итущ кьызэрыгъэсэбэпыпхъэ. Мыхьэнэзэшхуэ иІэщ псалъэ екъэжьІэмкІ, ущыгъуэ я пычыгъуэр епхьэкІмэ, емыкІу кызэрыкІ псалъэр зы льэныкъуэкІэ кьонэ. Логикэм и хабзэхэр кьызэпыбудмэ, псалъэхэр кьызэрыкІыжьынэкІэ дихьэшэн мэхъу».

Тымыжьым кьигъэльэгъуащ щыІэпхъэм, кьалэхэм, псыхэм я цІэкэр зэтемыкъуэ газет напэкІуэцІкэм ящІэу уэзрыщихьэлІэр, аббревиатурэм и кьэгъэсэбэпыкІэм мыхьэнэшхуэ етын зэрыхуейр. И кьэпсалъэныгъэм и зэрымытхэфыр, льэпкъ газетыр кьаІэрыхьэмэ, абы ит сурэтхэм епльрэ зэхуащІыж мыхьумэ, нэгъуэщІ гульытэ зэрыхуэмылІэр.

- 2010 гъэр Адыгэ Республикэм и ильэсу ягъэувыну Къэбэрдей Адыгэ Хасэм КЪБР-м и Президентэу Іуэрыдэ Іэ зыхуигъэзащ. - пищащ адэжь Хьэфыщ Іэм. - Европэм ис къэралхэр мэгугъавэ я бзэр кІуэдыжынкІэ, дэ ар кьытфІэІуэхуэным. Адыгэбзэмэ балькъэрыбзэмэ пщІэ щигъуэтынур ди Парламентымрэ Правительствэмрэ я деж гульытэ щІэнэщ, лъэпкъыбзэхэм иригузавэ, ирилажь цІыху абыхэм щІэсмэщ. Сэ кьыхьэзолъхь, бзэм ирилажь псори дыхэту КЪБР-м и Президентри къеДгъэбІагъэу, адыгабзэм и кьэкІуэну м теухуауэ зэІущІэщхэр зэхэтщэну.

Газетым кІэуэ щыуагъэкъэм и гугъу пщІымэ, зыгуэркІи щытІэщкІи щыІэщ, зыри зымыщІэщ щымыуэр. «Адыгэ псалъэр» махуэ я кьыщокІ. Дэ ирипсалъэ нэхъ гугъу дезыгъэхьэр зи Іэщ Іагъэм фІыуэ хэзэщІыкІ Іэщ ІагъэлІэр зэрыдимащІэр, ауэ гъэ едгъэгъуэщІэм ящыщІэдзауэ КъБКъУ -м журналистикэм щрагъаджэ кьудамэ кьыщІэзэІуахьыщІ, дыщыгугъынщ абы Іуэхур иригъэІэкІуэну.

Хьэх Сэфарбий нэхьыбэу тепсэльыхьащ хъыбарзэхэр Іэнатіэхэм я лэжьакІуэхэм я адыгабзэм и ныкъусанытІэхэм.

- Мы зэманым хуэдэу ди гъащІэр кьэхъыкъащІэхэмкІэ кьулейуэ зэи щытауэ кьыщІэкІынкъым, - жиІащ Хьэхым. - Абыхьэм фІыуэ ущымыгъуазэу, зы лэжьапІэ лжьыгъэр тэмэму щыбгъэзэщІэн пхуэзэфІэкІынукъым. Апхуэдизу ящыгъуэ, гъэрыгъуэщ ахэр ди деж кьэзыхьэсаехэм я пщэ кьыдэхуэ кьалэным и мыхьэнэр зыхуэдэмрэ зыхуэдизымрэ. Аращ а лэжьыгъэм хэль щыщІэныгъэхэм дыщагъэпІейтейри.

Хуабжьу кьулейсызщ языныкъуэ ди адыгэ журналистхэм я бзэр. Псом хуэмыдиру ар нэхъ щызыхощІэ ди радиомрэ телевидензмрэ. ЕгъэлеяуэІ «матхъуэ» хьыбарыщІэ кьэзытхэм я бзэр. Я зы адыгэ псалъэм кьыкІэлъыкІуэр хамэбзэщ. Мышущ я нэхъыбэм кьатхэри, мыхьэнэшхэщ. Щхьэж и щхьэ кьиныр а кьызэрихьа дыдэм хуэдэу жаІэу мыхьумэ, корреспондентхэм я лжьыгъэм кІэлыпІь, ар зыунэтІ гуэр езы радиом и мызаехъу уэу, республикэ псом щыІэкьым. А кьалэныр зи пщэ кьыщІэхуэхэм е кьафІэмыІуэхурэ, е езыхэми ямыщІэрэ адыгэбзэр? Я бзэр хамэбзэм нэхъ хуэкьуатщи, зэхатхэу, жаІэр кьыщыбгъэрымыІуэхэ кьхъхуэ. Республикэм Іуэху гуэр кьызыдгъахэмэ, мыр е мор ялэжь пчужаІэнчкъым, **акцэ** ирагъэжьа псалъэхэр кьагъэсэбэп.

Адэжь Хьэфыщ Іэм и гугъу ищІащ «Си бзэ - си псэ, си дуней» зэпеуэр Къэрэшей-Шэрджэсми зэрыщекІуэкІым, ильэс дызытекъэм Адыгэ Республикэри абы кызэрыхьхьэнум, «Адыгэ щыпсэу хамэ къэралхэм зэпеуэм зыщегъэубгъуным мыхьэнэ иІэу кьэслыитэркыым, - кьыхигъэщащ Мухьэмэд, - сыт щхьэкІэ жьыпІэмэ я анэдэлхубзэр щаджкІэ Иорданымрэ Израильмрэ я закъуэщ. Израильым зэпеуэр щебгъэкІуэдыжынумэ, абыхьэм я бзэр щапсыгъ-абазэхэр диалектым нэхъ тещыхьащи, ящрауэ, бзэм ящІэрыгъэ зыхьэнчр хуейщ. Иорданым и гугъу пщІымэ, Кавказым икІауэ егъэджакІуэ зыбжанэ щыІэщи, абыхьэм ирагъажэ адыгэбзэм зыри и мыхьэнкъым. КъэнпщтакъУ гуп е хьэщІэ яхуеблэгъамэ, гукІэ зыгуэр сабийхэм зрагъащІэри, ар жаІэж. Абы ящхьэ щыІэ зыгуэрэ щІэупщІэмэ, жэуап кьуатыжьыфырыкым. КьимыдэкІи, иджыблагъэ Дунейпсо Адыгэ Хасэм и гъэзэщІакІуэ гупыр Анкара Лъэпкъ, «КАФФЕДЕ» зэгугъэныгъэм и IV Конгрессым и лэжьыгъэм дыхэтащ. Тырыр и Адыгэ Хасэу 86-рэ щыІэмкІэ, жэуап кьуатыр программэрэ уставымкІэ хэкум кьэзыгъэзэжьыну жызыІэр, адрей 18-р адэжь щыІэмкІэ кьэжьыну хуей. Ар ахэрэ бзэм и жылпхьэхэм итущ кьызэрыгъэсэбэпыпхъэ. Мыхьэнэзэшхуэ иІэщ псалъэ екъэжьІэмкІ, ущыгъуэ я пычыгъуэр епхьэкІмэ, емыкІу кызэрыкІ псалъэр зы льэныкъуэкІэ кьонэ. Логикэм и хабзэхэр кьызэпыбудмэ, псалъэхэр кьызэрыкІыжьынэкІэ дихьэшэн мэхъу».

Тымыжьым кьигъэльэгъуащ щыІэпхъэм, кьалэхэм, псыхэм я цІэкэр зэтемыкъуэ газет напэкІуэцІкэм ящІэу уэзрыщихьэлІэр, аббревиатурэм и кьэгъэсэбэпыкІэм мыхьэнэшхуэ етын зэрыхуейр. И кьэпсалъэныгъэм и кІэуэхыу Тымыжьым кьыхилъхьащ чэнджэщ зыбжанэ. «**Ялрауэ**, - жиІащ абы, - льэпкъыбзэхэм зегъэужьыныжьмкІэ лэжьэну гупыр хэтынухэм я щІэхэр КЪБР-м и Правительствэм нэдгъэсащ, иджы я Іуэрыр щхьэкІэ, ар ныбжь хэкІуэтахэрщ, щІалэгъуалэр, ди жагъуэ зэрыхьэнщи, гузет хуейкьым. НыбжьыщІэхэр абыкІи бгъэкъуэнщэфынымкъ: зыхуей псори интернетым къыща-гъуэт. Урысыбзэм ирипса-лъэр зэрынэхьыбэм хуэдэу, щІэныгъэлІэкэр ирогузавэ: «Бзэр тэмэму щІалэгъуалэм ящІэжькъым, ар зэкІуэд, зэІэохъ», - жиІэри. Ахэр апхуэдизу щыуагъэкъым. Сэ нэхъ сызыгъэгъэзавэр телевидензращ. Газетым, дауэ щымытми, тхыгъэр агъэзыгъэзыра нэужь, кьоІуэ. Пэжщ, бзэм кьыхэдгъэхьэжь псалъэхэр щызэхэтхэм щІыпІэ, ар щІыхуэхэм кьыщамыщти щымыІэ. И кьэпсалъэныгъэм и кІэуэхыу Іуэрыр Тырыр и Адыгэ Хасэу 86-рэ щыІэмкІэ, жэуап кьуатыжьыфырыкым. КьимыдэкІи, иджыблагъэ Дунейпсо Адыгэ Хасэм и гъэзэщІакІуэ гупыр Анкара Лъэпкъ, «КАФФЕДЕ» зэгугъэныгъэм и IV Конгрессым и лэжьыгъэм дыхэтащ.